

"Za kič treba biti dovoljno samouvjeren!"

Poznata zagrebačka novinarka i urednica Sanja Muzaferija na rovinjskom Weekend Media Festivalu (od 17. do 19. rujna), promovira svoju knjigu „Od kiča do Campa: strategije subverzije“. U posvemašnjoj poplavi medijskog, modnog, dizajnerskog, umjetničkog i inog - dobrog i lošeg - kiča, njena je knjiga stigla u pravi čas

Svi jako dobro znamo da je granica između kiča i neukusa vrlo tanka. No, isto tako dobro znamo da bez dobrog kiča nema ni humora, veselja, inspiracije, sočnosti... Lako je pasti na njegov šarm - kupiti kao suvenir staklenu kuglu sa snježnim pahuljicama, tigrasti jastučić, vrtnog patuljka, majicu s ponešto previše šljokica... Ali tu ostajemo, više-manje, u domeni vrlo „benignog“ kiča, one njegove zaigrane i zabavne varijante. Opasnost vreba kad kič postane sveopći trend ili bolje rečeno kad odlazi u ekstreme i pretvara se u neukus i srozavanje kriterija (estetskih, pa onda i moralnih i mnogih drugih). O kiču i campu razgovarali smo s poznatom zagrebačkom novinarkom i urednicom Sanjom Muzaferijom koja se u svojoj novoj knjizi „Od kiča do Campa: strategije subverzije“ bavi tim nimalo lakim fenomenima. Nimalo lakima zbog toga što ih je teško definirati, ali i zbog toga što zadiru duboko u „pristojan“ malograđanski ukus, koji ih se grozi kao kategorija što daleko premašuju čisto estetsku dimenziju te prelaze katkada u otvorenu poruku bunta i revolta. Upravo su tada najkorisniji.

Godinama se bavite temama estetike, mode, filma, umjetnosti, dizajna... No zašto baš knjiga o kiču i campu? Zbog njihova svojevrsnog revivala ili vaše fascinacije tim fenomenima?

Kad sam 1996. u Engleskoj napisala magistarsku radnju, nisam bila svjesna nekog osobitog "revivala"... Mene su oduvijek doista zanimale estetske razine i u kazalištu i u filmu, a, naravno i u modi. Mislim da je to zanimljivo i zapravo tek sada, 13 godina kasnije, doista aktualno područje. Pogledajte samo u kojoj smo mjeri preplavljeni, pa i zagušeni, kičem u svim sferama života.

Zašto se „fini“ ljudi groze kiča i campu?

Ono što vi ispravno stavljate pod navodnike (i tako se, barem po mom mišljenju opasno približavate domeni campu) i zovete „finim“ ljudima, to su zapravo malograđani, pretpostavljam. Dakle svi oni koji se stalno nad nečim zgražaju, a tko zna kakve sve kosture drže u ormaru. Ili pak oni koji su površno obrazovani i neinformirani pa misle da ih kič prokazuje, oni koji se s njime ne znaju nositi. Da bi se

hendlalo kič, npr. kad govorimo o odjeći ili uređenju svog životnog prostora, treba biti dovoljno samouvjeren. A kod nas se pretjeruje s minimalizmom. Svjedoci smo mnogih suvremenih stanova koji liče na salone namještaja... Sve u težnji da ne daj bože, ne budu kič...

Camp: osviješteni kič

Ok, definicija kiča nam je otprilike jasna, ali camp nas pomalo muči... U knjizi ga opisujete kao nešto „divno neprikladno“, ali mnogi će reći da je to samo obična travestija i neukusna afektacija...

Pa neka kažu. To je njihovo pravo. Oko definicije campa ili Campa još nema usuglašenja. Zato sam i pokušala definirati Camp, ali nisam ni u jednom trenutku jamčila da će mi to i uspjeti. Moja je knjiga samo prijevod jedne, hajmo reći, malo ambicioznije magistarske radnje kojoj je cilj bio propitkivanje, a ne definitivni zaključci. Pročitala sam sve što je u tom trenutku bilo dostupno o kiču i Campu, dodala neka svoja razmišljanja i to je to. Vrlo, vrlo pojednostavljeno: Camp je osviješteni kič. Kič koji je shvaćen kao takav, namjerno postavljen, apropriran (usvojen, posvojen, pripitomljen...)

Vaša top 3 kič filma su...

Tu već pomalo ulazimo u domenu trasha. Pa, ja volim sve filmove ludog Johna Watersa, ali on je toliko pametan da je to svakako već Camp...Volim i Tima Burtona, naravno, ali on je likovnjak i također se, po mojem mišljenju, često igra Campom.

Koja je najkičastija stvar koju imate u stanu?

Ludi luster iz sedamdesetih godina u - kupaonici. Neke figurice Betty Boop koje sam dobila na poklon od svoje ekipe iz Gale, nojevo perje koje mi je poklonio Saša Šekoranja... I tako, našlo bi se...

Hrvatska je modno prilično dosadnjikava i uniformirana (a to se zapravo odnosi na većinu sfera našeg javnog života), ljudi se upravo panično boje kiča, jer „nije lako biti drukčiji od drugih“?

Ljudi se ponajprije boje kreativnosti, jer nisu maštoviti, ali ponajprije jer nisu sigurni u svoje odabire i boje se reakcije okoline. Rekla bih, da se u nas ljudi panično boje tuđe prosudbe, što je tipično provincijalna karakteristika. A kad se bojite, nužno često griješite. Da, naši su ljudi ili dosadnjikavi, ili, kad su neke važne prilike u pitanju, pretjeruju - pa žene odijevaju doslovno tone materijala i nakraju izgledaju poput zavjesa, a ne glamurozno. Mislim da u našoj kolektivnoj svijesti nije jasan još jedan pojam koji se (pre)često rabi, a to je glamur. Kod nas se on dodaje na sve - od frizure do događaja...

Baseball kapica i žene u tenisicama

Usavršavali ste se vani (Amerika, Velika Britanija)... Nedostaju li vam ti dani? Čini se da su Ameri i Britanci ipak puno spremniji za kič, pa s time i humor, autoironiju i šalu na vlastiti račun... Prošetati Londonom u nekoj glam rock verziji, poput Davida Bowiea u Ziggy Stardust fazi, tamo je savršeno normalno, u Hrvatskoj bi vjerojatno završili na promatranju...

U pravu ste. Često mi nedostaje ta sloboda, ali još više neka atmosfera pozitivne, a ne negativne kompeticije i živa znanstvena scena. Kad kažem znanstvena, ne mislim na dosadne ex-katedra stvari, nego na mnoštvo knjiga iz društvenih znanosti koje se neprestano objavljuju, pobijaju jedna drugu, bave se popularnom fenomenologijom, itd. Mislim da je kod nas sve umrtvljeno, nema žive scene, kako znanstvene, tako ni društvene. Tračevi i noćni lokali s turbo-folkom po meni nisu scena. Što se odjeće tiče, vaša opaska osobito vrijedi za Englesku, dok je Amerika većinom vrlo uniformirana i puritanska, osim velikih gradova, osobito prijestolnice svijeta - New Yorka. U Bostonu sam poludjela (tamo sam došla nakon otkačene i sofisticirane engleske scene) kad sam vidjela da svaki drugi muškarac nosi baseball kapicu na glavi, a žene tenisice na nogama u kombinaciji s poslovnim kostimom. Udobnosti radi.

Brendirana odjeća ne potiče kreativnost i eksperimentiranje

Volite li više kič dizajnere ili minimaliste? Ne znam... Galliano vs. Miyake?

Volim sve što je kvalitetno i originalno, nadahnuto i zanimljivo. Miyakea obožavam, kao i sve Japance. On mi je možda najdraži kreator, ali lagala bih kad ne bih rekla koliko sam luda za Gaultierom, Gallianom, Vivienne Westwood. Svakako bih izostavila Versacea i Cavallija. Nisu moja „šalica čaja“.

Bili ste glavna urednica Gala Style-a i kreativna direktorica u Cosmopolitanu, pa vas moramo pitati - zašto domaći stilisti „briju“ na uzorno odjevene dame, a idu im na živce žene koje se ne boje ludog igranja stilom i modom?

To je stvar ukusa i osobnog odabira. Meni su oduvijek bile zanimljive osobe koje se odijevaju poput Ide Prester, Ivanke Mazurkijević, Nine Violić, pa i ekstravagantne Josipe Lisac... Možda i zato što ih je u nas malo. To ne znači da bih ja nosila takve stvari, ili bar ne većinom. Meni je najviše krivo kad netko forsira samo odjeću s potpisom ili se odijeva neadekvatno za svoje godine. Ovdje mislim na djevojke koje se odijevaju „prestrogo“ i prestaro. Tipičan primjer je Vlatka Pokos, koje je i u vrijeme kad je doista bila mlada, nosila sve te neke „oprave“... Usprkos tome što su bile kvalitetne ona bi zgledala puno bolje u trapericama i bijeloj majci, nekim lepršavim haljinama, a ne stalno u Gucciju - a baš su nju stalno proglašavali dobro odjevenom. Na taj način se ohrabruje kupovanje isključivo brendirane odjeće, ohrabruje se igranje na sigurno, a ne potiče kreativnost i eksperimentiranje s odjećom. Dobro se odijevaju npr. Jelena Veljača, Mia Kovačić, Mara Bratoš, Mare Milin, Vedrana Ergić, Nataša Janjić, Mejra Mijičić, Nina Fiolić, Nina Atavić Murtić...Ma, situacija se sasvim sigurno popravlja. No, istina je da neki stilisti ili „stilisti“ potenciraju neki svoj stil ili čak hvale osobe iz javnog

života koje sami stiliziraju.

Pripremate li još koju knjigu uskoro? Kako napreduje vaš doktorat na temu „Seksa i grada“?

Ah, nažalost je moj doktorat, za koji sam već dobila i stipendiju na londonskom Royal Hollowayu, zasada stavljen sa strane. Sada radim na knjizi koja će biti prvi hrvatski ženski putopisni vodič: Ženska strana Istre, pa zbog toga mnogo i često putujem u Istru i razgovaram sa ženama koje se bave vinima, maslinama, tartufima te managericama wellnessa, turističkim radnicama, voditeljicama restorana...Vrlo hedonistička knjiga. Imam puno posla.